

13 januari 2008

Met ontferming bewogen - zedingszondag

Lezen: Johannes 13,1-17; Lukas 10,29-37

Tekst: Lukas 10, 33

Mag ik u een heel persoonlijke en directe vraag stellen? Hoe graag wilt u in de hemel komen? Hoe graag wilt u zalig en gered worden? Welk cijfer zou u geven om de intensiteit van uw wens te beschrijven?

Wat heeft u ervoor over om zalig te worden?

Misschien klinken het domme en rare vragen. Misschien ergert u zich aan deze vragen.

Ik kan het me best goed voorstellen. Ik stelde deze vragen ook aan mezelf en vond het niet bepaald leuk. Het liefst wilde ik de antwoorden hierop vermijden. Vooral die 2de vraag. Dat zou makkelijker zijn. Ik kan me uw ongemak bij deze vragen best indenken.

En toch stelde de Here Jezus deze zelfde vragen aan de discipelen en mensen met wie Hij in contact kwam. Iedereen van hen wilde wel behouden worden. Maar zo makkelijk gaat dat blijkbaar ook niet zomaar. Vooral niet als je Jezus' reactie en uitlegt leest.

Want wat was Jezus antwoord in beide gevallen op de vraag om gered te worden (Jn 13,17; Lk 10,25)? Heb God en je naaste lief. Blijkbaar zijn we geneigd om hier nogal makkelijk over te denken en overheen te lezen. Gelovigen slaan vaak net als de wetgeleerde in Lk 10,29 de liefde tot God over, omdat het misschien vanzelfsprekend is dat we God liefhebben, of omdat we ervan uitgaan dat het op dat punt wel goed zit. Maar dan gaan we snel door naar het volgende gedeelte van Jezus antwoord, nl. de liefde tot de naaste. Tja, dat ligt nou weer niet zo voor de hand. Mensen liefhebben, vooral alle mensen, dat is wel héél veel gevraagd. Vaak heb ik onze gemeente mensen horen zeggen: *ik kan echt niet iedereen in de kerk liefhebben of van ze houden. Genegenheid misschien nog wel*. Als dit al zo gevoelig ligt, wat dan te doen met de 'verre naaste'. Vandaag denken we met elkaar na over onze betrokkenheid in de zending. We gaan als gemeente een project op ons nemen om jaarlijks € 4500 in te zamelen voor mensen die we helemaal niet kennen. Eigenlijk is het doel van deze dienst om onze liefde voor de zending en betrokkenheid bij de zending als gemeente weer nieuw leven in te blazen en te stimuleren. Nu is de cruciale vraag aan de orde: u wilt zalig worden, maar hebt u ook de mensen van dit zendingproject lief? Voelt u het aan? Het voelt en klinkt erg onlogisch en onhaalbaar. Dan worden misschien maar heel weinig mensen gered. Bovendien is het een vraag waar vele mensen, ook in de kerk, zich ergeren. Het gaat kriebelen waar het niet jeukt, zeggen we dan.

De vraag is dus: hoe komen we aan de liefde die Jezus van ons vraagt? Wat houdt deze liefde in?

Dit is, lijkt me, de vraag die Jezus in allebei de gedeelten die we gelezen hebben bezighoudt.

Waaruit bestaat de liefde tot de naaste? Hoe begin je een ander lief te hebben? Hoe geef je de liefde?

Deze vraag houdt in dat er een probleem is; gebrek aan liefde. Het probleem wordt duidelijk omschreven. En het is erg herkenbaar. Lk 10,29: *"Hij wilde zichzelf rechtvaardigen"*.

Het eerste probleem waar we tegenaan lopen bij liefde is: zelfrechtvaardiging. Je poetst je probleem weg met 'ja maar', met argumenten, met bezwaren, discussies.

Lk 10,31,32 tekent het 2de probleem van niet betrokken willen raken. De priester en leviet de "zagen" de

gewonde liggen en liepen aan de andere kant van de weg verder. We zien problemen, maar vanuit de zelfrechtvaardiging raken we niet betrokken.

Het 3de probleem waarom we moeite hebben om onze naaste lief te hebben lezen we in Jn 13,2 over Judas: als de duivel iemands leven overneemt is hij niet tot liefde instaat, maar tot verraad en moord.

Het 4de probleem staat in Jn 13,8 als Petrus weigert dat Jezus zijn voeten wast. Dit is het probleem van ontkenning en weigering. Hierachter ligt hoogmoed.

Hier staan 4 redenen waarom mensen moeite hebben hun naaste lief te hebben: zelfrechtvaardiging, niet betrokken willen raken – afstand nemen, duivelbezetenheid en ontkenning.

Onthoud nu dat Jezus bezig is met de vraag over de naastenliefde. En dit heeft weer te maken met de wens om eeuwig te leven.

Hoe ziet deze liefde waar Hij het over heeft uit? Jezus beantwoordt het door hen een voorbeeld van liefde te geven. Hij wast hun voeten voor de maaltijd. Dit dient als *gids* tot het uitoefenen van de agape liefde, onderlinge liefde. Het is een *richtinggevende* daad van Jezus.

Maar het begint bij zijn eigen ingesteldheid. Jn 13,1-2: *“Het was kort voor het Pesachfeest. Jezus wist dat zijn tijd gekomen was en dat hij uit de wereld terug zou keren naar de Vader. Hij had de mensen die hem in de wereld toebehoorden lief, en zijn liefde voor hen zou tot het uiterste gaan”*. Jezus had de mensen lief. Hij zou tot het uiterste gaan. Het uiterste is door zich te vernederen door hun voeten te wassen. Maar de eerste zin zegt het al: het was kort voor Pasen. Jezus **wist** dat Hij binnenkort zou sterven. Gedreven door zijn liefde voor de mensen op aarde was Hij bereid alles te doen – voor deze liefde. Voetenwassen en gekruisigd worden.

Jezus wist ook dat na zijn dood de aanval op de kerk zou beginnen. Dan driegt het gevaar van opbreken, dat mensen hun spanning op andere leden zou afreageren. Hij wist dat geïrriteerdheid als een vergrootglas tav de fouten van de naaste werkt. Dus, gaf Hij hen hiermee een voorbeeld. Zo moeten ze verder met elkaar. Elkaar dienen in dezelfde liefde die Hij voor hen had. Hij die de zijnen liefhad heeft hen tot de voleinding, ten volle, ten hoogste liefgehad en dus door de voetwassing hun een bewijs daarvan gegeven.

Hij wil als Messias broeder onder de broeders zijn. Slaaf onder de slaven. Zo betuigt Hij Knecht des Heren te zijn. Een Herder die de schapen door dienst vergadert. Paulus zei: *Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had. Hij die de gestalte van God had, hield zijn gelijkheid aan God niet vast.*

Jezus stelt hier het voorbeeld van hoe hun/ons gezindheid zou moeten zijn. Dit is liefde. Dit is de liefde die het eeuwige leven beërft.

Petrus was al rein, vergeven door zijn geloof in Jezus. Dat zei Jezus in Jn 15,3: *jullie zijn al rein om het Woord dat ik tot u gesproken heb*. Daarom was het niet nodig dat hij weer helemaal gewassen werd. Voordat iemand in het midden oosten aan tafel kwam ging hij zich eerst wassen. Wanneer hij aan tafel kwam moest alleen nog de stof van zijn voeten worden gewassen. Dat deed een slaaf. Petrus was in Jezus gereinigd. Hij hoefde niet nog een keer gewassen te worden. De kernvraag bij de liefde voor de naaste ligt hier wel achter: ben je gewassen in Jezus? Wil ik gewassen zijn en worden door Jezus? Dit is de kern. Dit is het begin. Ben ik een gewassen?

Dan gaat Jezus verder door met de voetwassing een voorbeeld te geven hoe zijn liefde dat zich uit in gewassen zijn praktisch wordt door elkaar te gaan dienen. Als Jezus het doet, moeten wij het ook doen. Een slaaf, volgeling, is niet beter dan zijn meester. Als ik het dus niet doe verklaar ik me beter dan Jezus.

Weten dat Jezus zijn volgelingen liefheeft (v1) alleen is niet genoeg. Weten alleen is niet genoeg. V17 zegt eerst: gij weet dit. De werkelijkheid is dat jullie deze opdracht kennen. Jullie kennen jullie roeping het gegeven voorbeeld, maak die nu ook een feit in uw leven. Want daaraan wordt de echte volgeling van Jezus gekend. En zelf geniet hij de vrucht ervan: dan *zijt gij zalig*.

Als we dan bedenken waarom we dit zo moeilijk vinden om elkaar te dienen vanuit Jezus liefde, denk aan de 4 problemen. En dan vraagt Jezus aan u en mij: a) bent u verlost en gereinigd door Jezus Christus? en b) dient u gehoorzaam? Heeft u de liefde die Jezus aan u toont toegelaten om uw leven binnen te komen (denk aan Petrus die Jezus moest toelaten zijn voeten te wassen). En geeft u deze liefde door? Liefde voor elkaar begint bij de vraag of ikzelf gewassen ben? Hoe sterk trek Jezus liefde u? Hoe diep raakt zijn dienende liefde u en mij?

Er blijft nog steeds een pijnlijke en heikele vraag hangen? Dat is dezelfde vraag als de wetgeleerde die zich wilde rechtvaardigen. Hoe goed kennen we dit niet – onze daden, acties, gedachten, standpunten rechtvaardigen?

Kan een moslim, of een van die irritante hangjongeren die alles met oud en nieuw loopt de vernielen, kan br of zr Zus en Zo die zo anders als ik denk over de kerk, kan de Mozambiquer die ik niet ken maar wel geld voor geef voor een zendingproject echt mijn naaste zijn? Hoe kan ik zo iemand liefhebben? Dat bestaat toch niet?

Zelfrechtvaardiging, is de pijnlijke constatering van Lukas.

Emotioneel beredeneerd kun je zeggen.

Jezus' punt is dat liefde zich uit in het dienen van anderen, zoals voetenwassing. Liefde is om Jezus na te volgen in zijn voorbeeld. Zo bouw je een goede samenleving. Anders gesteld is zijn vraag: sta je in de wereld als Hij? Het verhaal van de barmhartige Samaritaan is een antwoord of reactie op de vraag hoe je naar de hemel kan gaan? Hoe je het eeuwig leven kunt beërven (Lk 10,25). Liefde is dienen zonder te vragen naar de identiteit van iemand, naar zijn beweegredenen, naar zijn afkomst.

Hoewel dit verhaal vele rijke invalshoeken kent, trof de reacties van de priester, leviet en de Samaritaan me (vanaf vers 31). Ze zijn alle drie op reis. Ze (let op dit woord) "zagen" alle 3 de onbekende man.

Opvallend is dat beide de priester en de leviet tempeldienaren zijn. Mensen die de bijbel en de wet heel goed kennen. Dus ook Gods wetten over barmhartigheid en naastenliefde. Ze wisten wat de Bijbel zei over de verzorging van de uitschot en de verworpenen in de maatschappij. Over de verzorging van de armen. De onbekenden. De weduwe, de wees en de allochtoon. Nu staat hier alleen het woordje "zag". Ze kwamen langs. Ze zagen de man in zijn pijn en ellende. En ze liepen aan de overzijde, dus zo ver mogelijk van die man, verder. Hier wordt geen emotie genoemd. Het maakte dus niets in hen los. Waarschijnlijk alleen maar weerzin en afschuw. Ze namen afstand. Het doet denken aan de vraagsteller in vers 29: zelfrechtvaardiging. Ze dachten dus mogelijk aan het feit dat ze misschien een onreine zouden aanraken. Dit verbiedt de wet. Dus liever laten doodgaan dan Gods wet mogelijk te overtreden.

Dan komt de Samaritaan. De grootste vijand van de Jood. Misschien net als dat er vandaag in Israël een Palestijn een gewonde Jood langs de weg zou tegenkomen. Bij de priester en leviet was het laatste

contact met de gewonde het woordje “zag”. Bij de Samaritaan staat hetzelfde woord ook. Ook hij ‘zag’. De gewonde. Nu gaat het wel verder. Het woordje ‘zag’ is dus een keerpunt in dit verhaal. De eerste twee broeders zagen het probleem. Het deed hen niets. Ze bleven passief en onbetrokken. De Samaritaan (v 33) ‘zag’ ‘kwam nabij”, maar werd ook “met ontferming bewogen”. Het woord betekent *liefde, genegenheid, ontferming*.

Paulus gebruikt het ook in Fil. 1,8: “*God toch is mijn getuige, hoezeer ik met de ontferming van Christus Jezus naar u allen verlang.*” Of in de NBV: “*God kan getuigen dat ik naar u allen verlang met de genegenheid van Christus Jezus.*”. Datgene wat Jezus voor zondaren had en zich liet kruisigen had deze man ook. Hij ging naar de gewonde zalfde hem met olie, verbond zijn wonden, verzorgde hem tot de laatste toe. Hij toonde hem barmhartigheid (v37). Hij verzachtte zijn hart vs deze onbekende. God is barmhartig. Deze man ook.

Ik vroeg me af: *wat maakt dat iemand zoveel liefde en genegenheid voor een onbekende kan opbrengen?* Dit gedeelte geeft hier geen direct antwoord op. Mogelijk komt het uit het feit dat de Samaritaan wist hoe het was om gehaat en gemeden te worden door de Joden. De pijn van de gewonde riep mogelijk herkenning bij hem op. Maar belangrijker misschien nog, kende Samaritanen ook de wet van God. Weliswaar vaak vermengd met heidense elementen. Maar het geeft aan dat ongelovigen vaak onbewust meer begrijpen van God dan wij.

Het probleem van de priester en de leviet en wetgeleerde is dat zij leefden in zelfrechtvaardiging. En dus ontkenning. De kerk maakt zich vaak vandaag hier ook schuldig aan. Terwijl we bezig zijn dingen te bespreken en debatteren lopen we aan de gewonden in het leven voorbij.

Laten we het samenvatten:

Hoe wordt je als de Samaritaan met ‘ontferming bewogen’. Ook over de zending – over onbekende mensen voor ons die gewond zijn door armoede, ongeletterdheid, ongeloof en werkeloosheid? Een cruciale vraag vond ik, ook voor mezelf.

Het antwoord is het antwoord van de Here Jezus:

- ben ik gewassen door Christus?
- wat doet het met me? Sta ik/wij als kerk daarmee in de wereld als Jezus?

Wanneer ik geraakt wordt door de liefde van God door Jezus Christus voor zondige mensen dan kan ik liefde, genegenheid en ontferming voor mensen opbrengen. Dan raakt hun situatie me zo diep in het hart dat ik niet alleen toekijk, maar dichterbij kom en mij (ons als kerk) over hen ontfermt. Dit is de liefdevolle uitdaging die Jezus ons stelt in de zending. Wij kunnen als gemeente dichterbij komen in het project waar ik u straks meer over zal vertellen. Wij kunnen Jezus’ liefde en ontferming tonen. Daarin mag u in de woorden van Jezus (Jn 13,17) zaligheid ervaren – een stukje hemel op aarde als u dat doet.

Barmhartigheid tonen is om je naaste lief te hebben. Je naaste lief hebben brengt het eeuwige leven. dit is Gods woord en zijn principes. Hierna vertel ik u over de praktijk. Amen